

Методологія

Моніторинг колективних центрів (МКЦ) – це ініціатива Кластера з координації та управління колективними центрами (CCCM), реалізована REACH за підтримки партнерів кластеру.

Наприкінці травня 2022 року CCCM кластер у співпраці з REACH, Управлінням Верховного комісара ООН у справах біженців, Міжнародною організацією з міграції, ACTED, Норвезькою Радою з питань біженців та іншими партнерами реалізував картографування 5 670 центрів по всій території України; на початок вересня кількість таких центрів становила 7 217. Після проведення картографування було розпочато щомісячні раунди збору даних. Опитувальник МКЦ є мультисекторальним та спрямованим на інформування широкого кола партнерів про ключові галузеві показники. Збір даних здійснюється шляхом поєднання моніторингових візитів та телефонних інтерв'ю.

Цей звіт присвячений результатам Раунду 3 МКЦ. Збір даних тривав з 22 серпня по 5 вересня. Загалом, в рамках Раунду 3 проведено моніторинг 1 397 колективних центрів.

В якості ключових інформантів опитувались керівники центрів. Відбір центрів здійснювався цілеспрямовано, тому висновки слід вважати індикативними, а не репрезентативними.

Кількість опитаних ключових інформантів (КІ) у розрізі областей, серпень-вересень 2022

Черкаська	46	Хмельницька	53	Рівненська	60
Чернігівська*	2	Миколаївська*	5	Сумська*	7
Чернівецька	106	Кіровоградська	125	Тернопільська	36
Дніпропетровська	119	Київська	12	Вінницька	71
Житомирська	35	Львівська	116	Волинська	75
Івано-Франківськ	118	Одеська	78	Закарпатська	126
Харківська	31	Полтавська	95	Запорізька	81

*Області, в яких опитано менше 10 колективних центрів, до аналізу не включено

ОБМЕЖЕННЯ В МЕТОДОЛОГІЇ:

Центри, в яких проведено моніторинг протягом Раунду 1 та Раунду 2 МКЦ (901 з 1397), були опитані за скороченою версією опитувальника (увагу приділено питанням демографії, різного роду вразливостям, намірам ВПО щодо подальшого переміщення, а також найбільш нагальним потребам).

Розташування опитаних центрів не відображає реальної картини розміщення КЦ на території України. Поточне охоплення центрів моніторингом залежить від здатності партнерських організацій, а також їхнього внеску у проведення дослідження. Досі недостатній рівень моніторингу спостерігається в Харківській та Київській областях, тому дані не є повністю репрезентативними щодо ситуації в цілому по Україні.

Загальні висновки

З 1397 опитаних центрів 1071 надавали прихисток внутрішньо переміщеним особам на момент проведення моніторингу, ще 326 - були незаселені, але готові прийняти внутрішньо переміщених осіб (ВПО). Тридцять відсотків активних на момент опитування центрів розміщували до 20 осіб, 33% та 23% - від 21 до 50 осіб та від 51 до 100 осіб відповідно. І лише 14% з опитаних центрів розміщували більш ніж 100 ВПО. Шістьдесят один відсоток опитаних колективних центрів (КЦ) було розташовано в освітніх установах (школах, дитячих садках, гуртожитках). Таке зменшення порівняно з 87% у Раунді 2 може пояснюватись закриттям відповідних центрів у зв'язку із підготовкою до навчального року 2022-2023. Майже половина (44%) КЦ повідомила про можливість використання будівлі за своїм цільовим призначенням за одночасного розміщення ВПО.

Люди похилого віку, домогосподарства, очолювані жінками та люди із хронічними захворюваннями найчастіше повідомлялись в якості вразливих категорій серед мешканців КЦ. Сорок один відсоток КЦ повідомив про занепокоєння щодо опалення центру протягом наступного опалювального періоду. Двадцять чотири відсотки КЦ зазначили про необхідність додаткових джерел опалення. Керівництво центрів також повідомило, що мешканці центрів оплачували за проживання (5%) та/або за спожиті комунальні послуги (6%).

П'ятдесят чотири відсотки колективних центрів заявили, що не отримували гуманітарної допомоги протягом 14 днів, що передували збору даних, вказуючи на постійний її дефіцит. Зокрема, це відмічалось керівництвом центрів в Київській (92%), Житомирській (83%), Черкаській (72%) та Одеській (72%) областях, де зазначений відсоток центрів повідомив, що не отримував жодної допомоги протягом означеного періоду.

Серед видів допомоги, яку, як повідомлялось, найчастіше отримували КЦ, вкотре зазначались продукти харчування (71%), предмети особистої гігієни (44%) та спальне приладдя (22%). Згідно наданих даних всі інші види допомоги (окрім кухонного приладдя, 14%) було отримано менш ніж 10% КЦ. У свою чергу, кухонне обладнання (38%) та продукти харчування (30%) найчастіше згадувались серед найбільш нагальних потреб центрів, за ними йшли потреби у спальному приладді (29%), а також у пральних та сушильних машинах (29%). Слід відзначити, що існує постійний розрив між потребами КЦ та гуманітарною допомогою, яка надається, що потребує особливої уваги з боку гуманітарних організацій. П'ятдесят чотири відсотки центрів повідомили, що ВПО, які в них мешкають, не планують виїжджати протягом найближчого після збору даних часу.

Мапа 1: Картограма щільності колективних центрів, розташованих на території України, на 150 км² (серпень-вересень 2022)

Характеристика досліджених колективних центрів

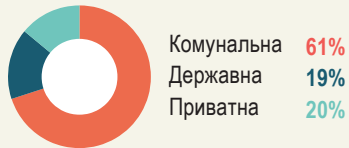
60,278 людей, як повідомлялось, перебувало у колективних центрах на момент проведення опитування.¹

122,392 повідомлена загальна місткість опитаних колективних центрів.¹

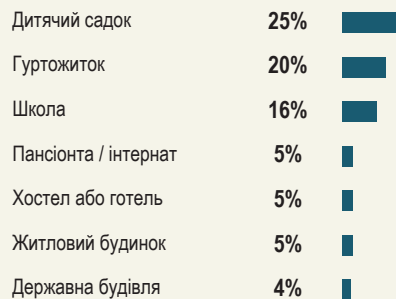
54% (n=471) колективних центрів повідомили, що, як правило, ВПО перебувають в КЦ більш ніж 3 місяці.

1% (n=496) КІ зазначили, що передбачають закриття центрів найближчим часом, що становить значно нижчий показник у порівнянні з даними попередніх раундів (12% в Раунді 2 та 7% Раунді 1).

Розподіл колективних центрів за формою власності (n=496):²

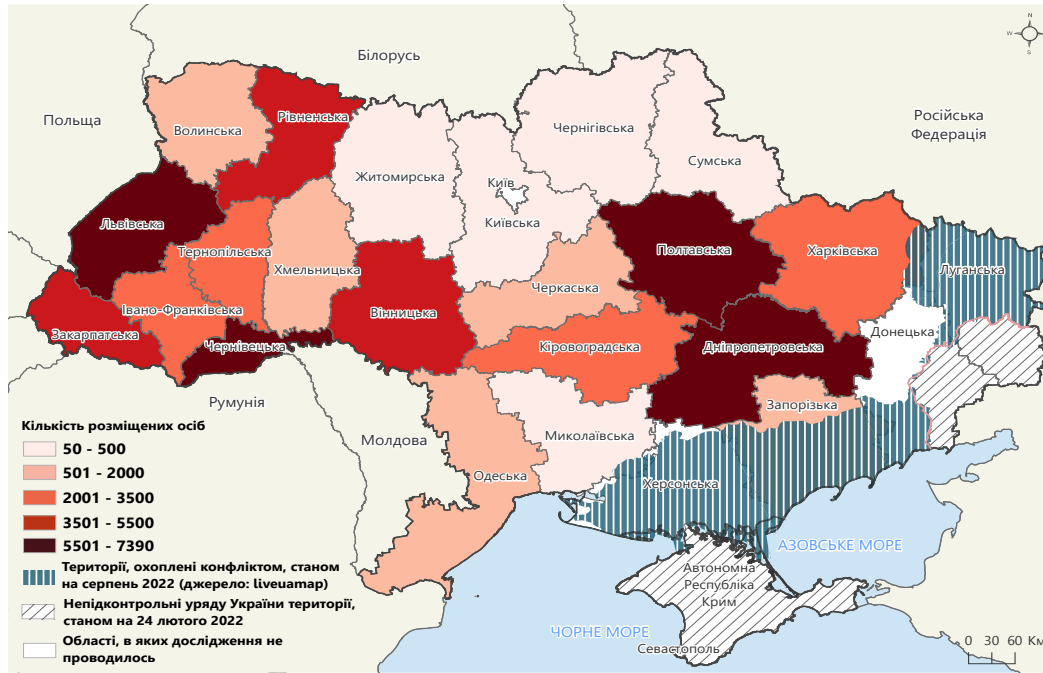

Типи приміщень, які використовуються в якості колективних центрів (n=496):

94% колективних центрів (n=496) повідомили про постійну (24/7 або в робочий час) або періодичну присутність координатора у їхньому закладі.

Мапа 2: Кількість ВПО, розміщених в центрах, що були досліджені протягом серпня-вересня, по областях

Демографія

Загалом у колективних центрах (n=565) на момент опитування проживало **14,361 домогосподарств (ДГ)**. Вісімдесят вісім відсотків зазначених центрів розміщали від 4 до 50 ДГ, і лише 12% надали прихисток більшій кількості.

Згідно з отриманими даними, в середньому в колективних центрах було розміщено майже **вдвічі більше жінок, ніж чоловіків - 64%** від всіх дорослих мешканців проти **36%** відповідно.

11% колективних центрів у **Запорізькій області** повідомили про перебування в центрі дітей без супроводу дорослих, що перевищує загальний показник в 2% по країні.

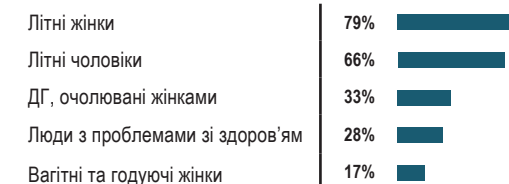
Серед областей з **найбільшою кількістю ВПО**, які перебували у колективних центрах на момент збору даних, **Дніпропетровська, Львівська та Чернівецька** (див. Мапу 2).

Вразливе населення

Про відсутність ліфтів, зовнішніх пандусів, горизонтальних поручнів на дверях та інших пристосувань для людей **похилого віку та людей з інвалідністю** найчастіше повідомляли в **Запорізькій (67%), Рівненській (58%) та Полтавській (38%) областях**.

86% колективних центрів повідомили про відсутність у їхніх закладах душових/ванних кімнат, пристосованих для людей з інвалідністю.

Найбільш поширені вразливі групи населення, які проживають у КЦ, в цілому серед опитаних центрів:³

Захищеність

55% центрів повідомили, що мають систему перенаправлення, за допомогою якої люди, які перебувають у групі ризику або є не цілком захищеними, можуть отримати допомогу.

49% центрів зазначили про відвідування їхнього закладу соціальними працівниками від неурядових організацій або державних установ. З них **28%** повідомили про щомісячні візити, а **32%** - про візити за запитом.

60% колективних центрів повідомили, про наявність психосоціальних послуг для дорослих мешканців. Тридцять чотири відсотки таких закладів повідомили про присутність психолога в центрі щодня.

46% колективних центрів повідомили, що не мають можливості інформувати про випадки гендерно зумовленого насильства та торгівлі людьми в центрі через відсутність єдиного механізму зворотного зв'язку.

Наміри щодо переміщення

54% опитаних колективних центрів повідомили, що за їхніми даними, ВПО, які у них мешкають, **не планують виїжджати з центру** протягом двох тижнів після збору даних.

43% серед тих ВПО, які, за даними ключових інформантів, планували виїхати з центру, **мали намір повернутися додому**.

14% центрів повідомили про **випадки виселення ВПО** протягом двох тижнів, що передували збору даних, та випадки залишення ВПО центру за власним бажанням.

Серед основних причин примусового виселення (**68%** із зазначених **14%**) повідомлялись **неприйнятна поведінка та порушення правил перебування в центрі**.

1. Дані щодо кількості ВПО, розміщених в колективних центрах, а також місткості останніх стосується лише підгрупи КЦ (1070 і 1390 центрів відповідно), а тому не відображають ситуацію в усіх 1397 центрах, які увійшли до 3 раунду дослідження «Моніторинг колективних центрів ВПО».

2. Форма власності колективних центрів включає: державну (власність держави), приватну, комунальну (власність територіальних громад - майно, що використовується для загальних потреб громади та керується відповідними органами місцевого самоврядування).

3. Допускалось обрання декількох варіантів відповідей. Сума може перевищувати 100%.

Умови проживання в центрах

36% колективних центрів повідомили про відсутність зон відпочинку/спільних зон для дорослих, в той час як **33%** вказали на відсутність на території центру ігрових майданчиків для дітей.

79% опитаних колективних центрів повідомили про відсутність шафок, що замикаються, для зберігання мешканцями своїх речей та документів.

13% колективних центрів зазначили, що, з огляду на поточне споживання, **потужність електромережі будівлі є недостатньою**.

34% of опитаних колективних центрів повідомили про недостатню для нинішнього рівня заселеності **кількість розеток**.

91% колективних центрів зазначили, що їхнім мешканцям доступна інформація про місце знаходження та контактні номери телефонів найближчого відділку поліції.

67% колективних центрів повідомили про наявність однієї чи кількох проблем, пов'язаних з умовами проживання. Найчастіше зазначалось про наступні проблеми:⁴

Відсутність приватності у спальній зоні	33%	
Недостатня кількість душових/ванних кімнат	26%	
Недостатня кількість туалетів	20%	
Відсутність ігрових майданчиків	17%	
Нероздільні туалети	17%	

Приблизно такий самий відсоток центрів (**63%**) повідомив про наявність однієї чи кількох проблем, пов'язаних з інфраструктурою колективного центру. Серед вказаних проблем найчастіше зазначались наступні:⁴

Відсутність інклюзивної інфраструктури для людей похилого віку та людей з інвалідністю	32%	
Відсутність опалення ⁵	15%	
Відсутність приватності	14%	
Проблеми з каналізацією	14%	
Відсутність електропостачання	12%	

Продовольча безпека та харчування

10% колективних центрів повідомили про відсутність гарячої води у кухонних приміщеннях.

13% колективних центрів зазначили про відсутність кухонного приміщення взагалі.

60% колективних центрів повідомили про недостатню кількість мікрохвильових печей.

57% колективних центрів потребують продуктів харчування. Найчастіше зазначались **рибні та м'ясні консерви**, а також **фрукти та овочі**.

Також, **26%** КЦ повідомили, що потребують продуктів дитячого харчування, зокрема соків та дитячих каш.

Нагальні гуманітарні потреби

Лише **41%** керівників колективних центрів повідомили, що отримували гуманітарну допомогу протягом 14 днів до початку збору даних. Найчастіше КІ зазначали про надання **продуктів харчування (71%)**, **засобів гігієни (41%)** та **спального приладдя (22%)**.

У свою чергу, серед **нагальних потреб** КІ найчастіше вказували на **кухонне приладдя (38%)**, **продукти харчування (30%)**, **ліжка та матраци (29%)**, а також **пральні або сушильні машини (29%)** (див. Mapy 4).

Інші нагальні потреби зазначались КЦ з наступною частотою:⁴

Непродовольчі товари	24%	
Ремонт санітарних об'єктів	21%	
Засоби для прибирання	20%	
Ремонтні роботи в центрі (окрім об'єктів санітарії)	16%	

Пральні та сушильні машини, а також кухонне приладдя залишаються серед найбільш нагальних потреб, починаючи з Раунду 2. На противагу, відсоток центрів, які отримали побутову техніку в якості гуманітарної допомоги збільшився з 5% у Раунді 2 до 9% у Раунді 3.

Вода, санітарія та гігієна

19% колективних центрів повідомили про відсутність в них душових/ванних кімнат. Серед центрів, де вони наявні, **71%** зазначили, що душові/ванні кімнати **не розділені за ознакою статі**.

40% колективних центрів повідомили, що для поточного рівня заповненості **кількість душових/ванних кімнат є недостатньою**.

25% колективних центрів зазначили, що для поточного рівня заповненості **кількість туалетів є недостатньою**.

74% колективних центрів повідомили про потребу в предметах особистої гігієни. Найчастіше зазначалось про **туалетний папір (96%)**, **шампунь (95%)** та **зубну пасту (88%)**.

Керівники опитаних центрів також вказали на **повну відсутність пральних (22%) та сушильних (80%) машин**.

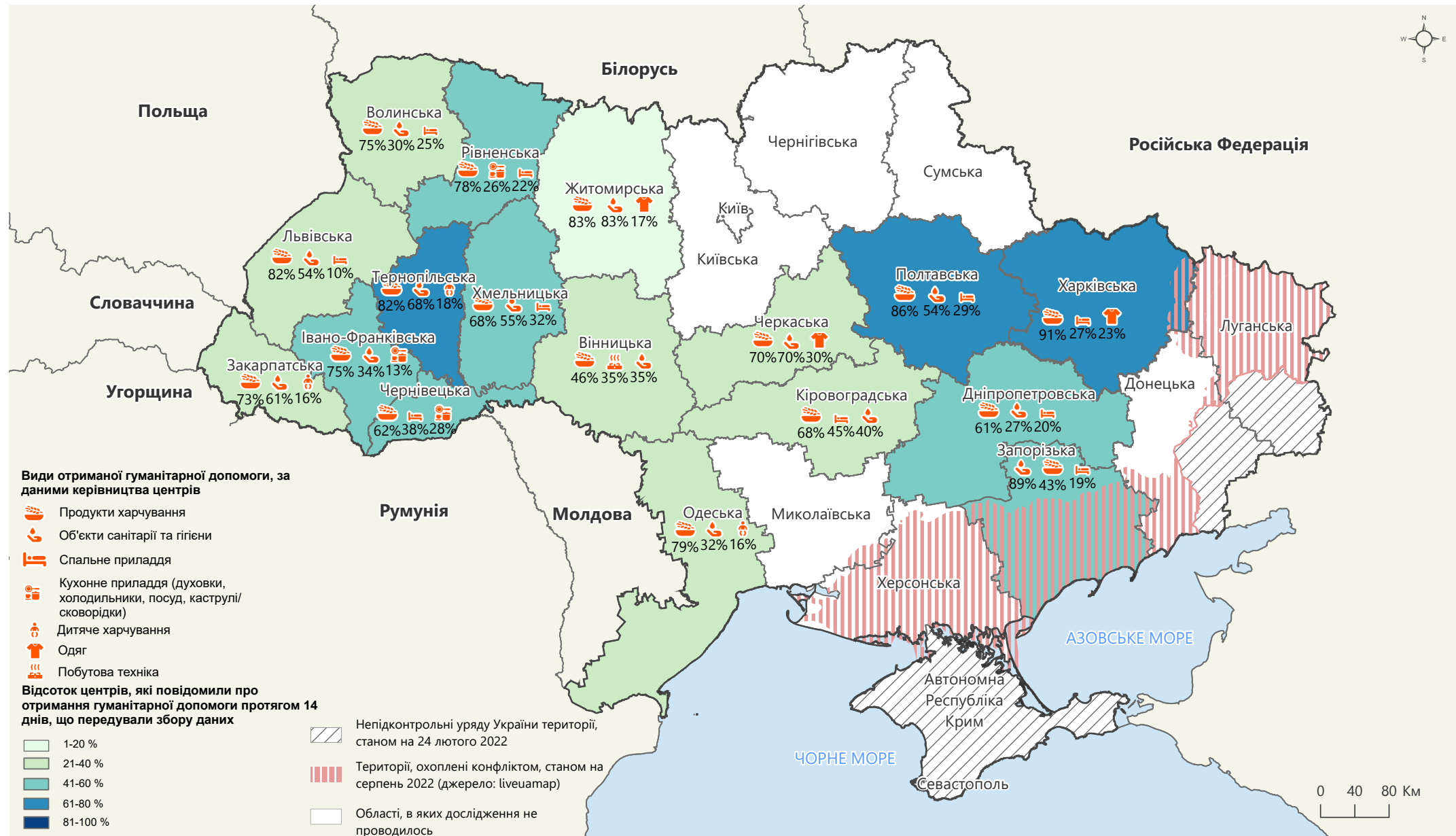
ПАРТНЕРИ

⁴. Допускалось обрання декількох варіантів відповідей. Сума може перевищувати 100%.

⁵. КІ повідомляли про "Відсутність опалення", виходячи з досвіду проходження опалювального сезону протягом березня-квітня 2022, тому результати слід вважати індикативними. Наступний опалювальний сезон в Україні розпочнеться у жовтні 2022.

Мапа 3. Відсоток центрів, які повідомили про отримання гуманітарної допомоги, за підсумками 3-го Раунду МКЦ:^{6,7}

6. Розподіл центрів, які отримали гуманітарну допомогу протягом 14 днів, що передували 3-му раунду збору даних, а також види отриманої допомоги у розрізі областей. Допускалось обрання декількох варіантів відповідей. Сума може перевищувати 100%.

7. Київська область на малі не представлена, оскільки лише 1 колективний центр, розташований на її території, надав відповідні дані.

Мапа 4. Найбільш нагальні потреби, згідно даних керівників центрів, за підсумками 3-го Раунду МКЦ:⁸

⁸ КІ було запропоновано обрати 3 найбільш нагальні потреби колективного центру, тому потреби у кожній області обрано з урахуванням категорій, про які повідомлялось найчастіше.